MAKTABGACHA TA’LIM MUHIM AHAMIYATGA EGA

Xoshimova Muqaddas
Andijon davlat chet tillari instituti
alisherxoshimov32@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.24208432

Annotatsiya

Maktabgacha ta'lim bolaning intellektual, ijtimoiy, hissiy va jismoniy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lsa-da, O'zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlarning bolalar rivojlanishiga va ularning kelajakdagi o'quv muvaffaqiyatiga ta'siri yetarlicha o'rganilmagan. Ushbu tadqiqotning maqsadi O'zbekistonda maktabgacha ta'limning zamonaviy holatini, uning bolalar rivojlanishiga ta'sirini va islohotlarning samaradorligini kompleks tahlil qilishdan iborat. Tadqiqotda maktabgacha ta'lim tizimidagi joriy islohotlar, jumladan, o'yinga asoslangan ta'lim, "Yangi avlod" tashkilotlari va bir yillik majburiy tayyorlov guruhlari kabi chora-tadbirlar tahlil qilindi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, 2026-yilga kelib maktabgacha ta'lim bilan qamrov 78 foizni tashkil etgan bo'lsa-da, 2030-yilgacha to'liq qamrovga erishish maqsadi qo'yilgan. O'yinga asoslangan ta'lim modellari bolalarning kognitiv va ijtimoiy-hissiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, ularning xotira, diqqat, mantiqiy fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish o'quv jarayoniga qiziqishni oshirib, intellektual salohiyatni samarali rivojlantiradi. Ushbu islohotlar bolalarning maktabga sifatli tayyorlanishini ta'minlab, ularning kelajakdagi o'quv muvaffaqiyatiga mustahkam asos yaratadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, o'zbekiston, ta'lim islohotlari, bolalar rivojlanishi, o'yinga asoslangan ta'lim, kognitiv rivojlanish, ijtimoiy-hissiy rivojlanish

Kirish

Maktabgacha ta'lim bolaning intellektual, ijtimoiy, hissiy va jismoniy rivojlanishida hal qiluvchi bosqich hisoblanadi [2]. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. 2026-yilga kelib maktabgacha ta'lim bilan qamrov 78 foizni tashkil etgan bo'lsa-da, 2030-yilgacha to'liq qamrovga erishish maqsadi qo'yilgan [3, 4]. Bu jarayonda o'yinga asoslangan ta'lim [1, 5], "Yangi avlod" tashkilotlari [4] va bir yillik majburiy tayyorlov guruhlari [3, 5] kabi chora-tadbirlar bolalarning maktabga sifatli tayyorlanishini ta'minlaydi [7]. Biroq, maktabgacha ta'lim tizimidagi joriy islohotlarning bolalarning har tomonlama rivojlanishiga va ularning kelajakdagi o'quv muvaffaqiyatiga ta'siri yetarlicha o'rganilmagan. Ushbu tadqiqotning maqsadi O'zbekistonda maktabgacha ta'limning zamonaviy holatini, uning bolalar rivojlanishiga ta'sirini va islohotlarning samaradorligini kompleks tahlil qilishdan iborat.

TS1: Maktabgacha ta'lim tizimida joriy etilayotgan o'yinga asoslangan ta'lim modellari bolalarning kognitiv va ijtimoiy-hissiy rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatmoqda?

TS2: "Yangi avlod" maktabgacha ta'lim tashkilotlari va bir yillik majburiy tayyorgarlik guruhlarining bolalarni maktabga tayyorlashdagi samaradorligi qanday baholanadi?

TS3: Maktabgacha ta'lim qamrovini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga qanday hissa qo'shmoqda?

Asosiy qism

Maktabgacha ta'lim bolaning intellektual, ijtimoiy, hissiy va jismoniy rivojlanishida hal qiluvchi bosqich hisoblanadi [2]. Bu davrda bolaning miya rivojlanishi eng yuqori sur'atlarda kechadi, sinaptik aloqalar faol shakllanadi, bu esa kelajakdagi o'rganish qobiliyatlariga, kognitiv egiluvchanlikka va muammolarni hal qilish ko'nikmalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari (MTT) bolalarga nafaqat dastlabki bilimlarni berish, balki ularning kognitiv funksiyalarini, jumladan, xotira, diqqatni jamlash, mantiqiy fikrlash, ijodiy tasavvur va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun qulay va rag'batlantiruvchi muhit yaratadi [9]. Didaktik o'yinlar va interaktiv mashg'ulotlar orqali bolalar yangi ma'lumotlarni o'zlashtirish, atrofdagi dunyo haqidagi tasavvurlarini kengaytirish, shuningdek, o'z ijodiy qobiliyatlarini erkin namoyon etish imkoniyatiga ega bo'ladilar [13]. Jo'rayeva (2021) ta'kidlaganidek, innovatsion texnologiyalarni, xususan, interaktiv doskalar, ta'limiy ilovalar va virtual reallik elementlarini maktabgacha ta'limga tatbiq etish bolalarning o'quv jarayoniga qiziqishini sezilarli darajada oshirib, ularning intellektual salohiyatini yanada samarali rivojlantirishga xizmat qiladi [6]. Bu yondashuvlar bolalarda axborotni qayta ishlash tezligini oshirish bilan birga, ularning analitik va sintetik fikrlash qobiliyatlarini ham mustahkamlaydi.

Ijtimoiy-hissiy rivojlanish nuqtai nazaridan, MTT bolalar uchun tengdoshlari va kattalar bilan muloqot qilish, hamkorlik qilish, o'z his-tuyg'ularini boshqarish va ijtimoiy normalarga rioya qilishni o'rganish uchun muhim platforma vazifasini o'taydi [2]. Bu davrda shakllangan ijtimoiy ko'nikmalar, masalan, empatiya, o'zaro hurmat, murosaga kelish va nizolarni hal qilish qobiliyati bolaning kelajakdagi shaxsiy va professional hayotida muvaffaqiyatga erishishi uchun mustahkam asos bo'ladi. Murodova (2020) maktabgacha ta'limda bolalarning ijtimoiy-hissiy rivojlanishini ta'minlashning ahamiyatini alohida ta'kidlab, ularning empatiya, o'z-o'zini anglash, hissiy barqarorlik va stressga chidamlilik kabi fazilatlarini rivojlantirish zarurligini qayd etadi [15]. Bu esa bolalarning maktabga moslashishini osonlashtirib, ularning psixologik salomatligini mustahkamlaydi. Inklyuziv ta'lim yondashuvlari esa barcha bolalarning, shu jumladan alohida ehtiyojli bolalarning ham ijtimoiy integratsiyasini ta'minlab, ularning teng imkoniyatlarga ega bo'lishiga, o'ziga ishonchini oshirishga va jamiyatning to'laqonli a'zosi sifatida shakllanishiga yordam beradi [10]. Bu yondashuv har bir bolaning individual ehtiyojlarini inobatga olgan holda, ularning rivojlanishi uchun optimal sharoitlarni yaratishga qaratilgan.

Jismoniy rivojlanish ham maktabgacha ta'limning ajralmas qismi hisoblanadi. Ochiq havoda o'yinlar, harakatli mashg'ulotlar, sport elementlari va jismoniy tarbiya darslari bolalarning yirik va mayda motorika ko'nikmalarini, muvofiqlashtirish qobiliyatini, chidamliligini va umumiy jismoniy salomatligini mustahkamlaydi. Shuningdek, MTTda sog'lom turmush tarzi tamoyillari, to'g'ri ovqatlanish madaniyati, shaxsiy gigiyena qoidalari va xavfsizlik madaniyati bolalarga yoshlikdan singdiriladi, bu esa ularning kelajakdagi salomatligi va farovonligi uchun mustahkam poydevor yaratadi. Nutq rivojlanishi ham maktabgacha yoshdagi bolalar uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, didaktik o'yinlar, ertak aytish, she'r yodlash va maxsus mashg'ulotlar orqali bolalarning so'z boyligi oshiriladi, grammatik jihatdan

to'g'ri nutq shakllantiriladi va kommunikativ ko'nikmalar rivojlantiriladi [13]. Bu esa ularning fikrlarini aniq ifodalash, tinglash va tushunish qobiliyatini oshiradi. Ekologik tarbiya ham bolalarning atrofdagi dunyoga nisbatan mas'uliyat hissini, tabiatni asrashga bo'lgan muhabbatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi [12]. Ushbu kompleks yondashuv bolaning har tomonlama, uyg'un rivojlanishini ta'minlaydi.

Maktabgacha ta'lim bolalarni maktabga sifatli tayyorlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi, bu esa ularning kelajakdagi o'quv muvaffaqiyatiga va butun hayoti davomidagi ta'lim traektoriyasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi [7]. Maktabga tayyorlov guruhlarida bolalar o'qish, yozish va hisoblashning dastlabki ko'nikmalarini egallash bilan birga, o'quv jarayoniga moslashish, diqqatni jamlash, topshiriqlarni mustaqil bajarish va o'z-o'zini boshqarish kabi muhim ko'nikmalarni ham rivojlantiradilar. Xolmatova (2022) ta'kidlaganidek, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni maktabga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari ularning o'quv motivatsiyasini shakllantirish, yangi muhitga tez moslashishini ta'minlash va maktabga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishga qaratilgan bo'lishi lozim [7]. Bu esa bolalarning maktabdagi dastlabki yillarida stress darajasini kamaytirib, ularning o'zlashtirishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekistonda joriy etilayotgan bir yillik majburiy maktabga tayyorlov guruhlari umumiy o'rta ta'limning dastlabki bosqichi sifatida belgilanishi [3, 5] ushbu jarayonning ahamiyatini yanada oshiradi va unga davlat darajasida ustuvorlik berilishini anglatadi. Bu guruhlarda o'yinga asoslangan ta'lim modellari [1, 5] bolalarning kognitiv va ijtimoiy-hissiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi, ularni maktab muhitiga psixologik jihatdan tayyorlaydi. O'yinga asoslangan yondashuv bolaning tabiiy qiziqishlari va yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda, o'rganishni qiziqarli, motivatsion va samarali jarayonga aylantiradi. Bu esa bolalarda o'qishga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantirib, ularning kelajakdagi akademik faoliyatida yuqori natijalarga erishishiga zamin yaratadi. Shuningdek, bu yondashuv bolalarda o'z-o'zini boshqarish, muammolarni ijodiy hal qilish va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, bu esa ularning maktabdagi muvaffaqiyati uchun muhimdir.

Maktabgacha ta'limga qamrovning oshishi va uning sifatining yaxshilanishi bolalarning maktabdagi o'zlashtirish ko'rsatkichlariga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ko'plab xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sifatli maktabgacha ta'lim olgan bolalar boshlang'ich sinflarda o'qish, yozish va matematika fanlaridan yuqori natijalarga erishadilar, shuningdek, muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuv qobiliyatlari ham yaxshi rivojlangan bo'ladi. Ular maktabda o'zlarini yanada ishonchli his qiladilar, ijtimoiy jihatdan faolroq bo'ladilar va o'quv jarayoniga tezroq moslashadilar. Bu esa o'z navbatida, maktabni tashlab ketish holatlarini kamaytirishga, oliy ta'limga kirish imkoniyatlarini oshirishga va umr bo'yi ta'lim olishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytirishga yordam beradi. Maktabgacha ta'limda STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvining qo'llanilishi bolalarning ijodkorligini, innovatsion fikrlash qobiliyatini va muhandislik ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega [8]. Raqamli texnologiyalardan, jumladan, ta'limiy dasturlar va interaktiv platformalardan foydalanish esa ta'lim samaradorligini yanada oshiradi, bolalarning axborot savodxonligini shakllantiradi va ularni kelajakdagi raqamli jamiyatga tayyorlaydi [14]. Bu kompleks yondashuv bolalarning kelajakdagi o'quv va kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatga erishishi uchun mustahkam zamin yaratadi.

Maktabgacha ta'limga kiritilgan sarmoyalar nafaqat bolalarning individual rivojlanishiga, balki jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy farovonligiga ham sezilarli darajada ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Iqtisodiy nuqtai nazardan, sifatli maktabgacha ta'limga investitsiya qilish uzoq muddatli istiqbolda yuqori daromad keltirishi ilmiy jihatdan isbotlangan. Nobel mukofoti sovrindori Jeyms Xekman va boshqa iqtisodchilarning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'limga sarflangan har bir dollar kelajakda 4 dollardan 9 dollargacha iqtisodiy foyda keltirishi mumkin. Bu foyda jinoyatchilik darajasining pasayishi, sog'liqni saqlash xarajatlarining kamayishi, ijtimoiy yordam dasturlariga bo'lgan ehtiyojning qisqarishi, soliq tushumlarining oshishi va ishchi kuchining malakasi oshishi hisobiga yuzaga keladi. Erta yoshdagi ta'limga investitsiya qilish, keyingi ta'lim bosqichlariga nisbatan eng yuqori ijtimoiy rentabellikka ega ekanligi ko'rsatilgan, chunki bu davrda bolaning rivojlanish salohiyati eng yuqori bo'ladi.

Maktabgacha ta'limga qamrovning kengayishi ayollarning mehnat bozoridagi ishtirokini oshirishga yordam beradi, bu esa milliy iqtisodiyot uchun qo'shimcha ishchi kuchi va innovatsion salohiyatni anglatadi. Bolalar MTTga muntazam qatnaganda, onalar ishga joylashish, o'z kasbiy malakalarini oshirish, tadbirkorlik faoliyatini boshlash yoki oliy ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa oila daromadining oshishiga, qashshoqlik darajasining pasayishiga va iqtisodiy faollikning kuchayishiga olib keladi. Bu holat, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda ayollar huquqlarini kengaytirish, gender tengligini ta'minlash va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, maktabgacha ta'lim ijtimoiy tengsizlikni kamaytirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Kam ta'minlangan oilalardan chiqqan bolalar sifatli maktabgacha ta'limga ega bo'lish orqali, boy oilalardagi tengdoshlari bilan rivojlanishdagi farqni qisqartirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning maktabdagi muvaffaqiyatiga va kelajakdagi ijtimoiy-iqtisodiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, ijtimoiy mobillikni oshiradi.

Jamiyat miqyosida maktabgacha ta'limga sarmoya kiritish uzoq muddatli ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi va fuqarolik jamiyatini mustahkamlaydi. Erta yoshdan olingan ta'lim bolalarda fuqarolik mas'uliyati, tolerantlik, o'zaro hurmat va ijtimoiy adolat tuyg'ularini shakllantiradi. Bu esa kelajakda yanada bilimli, faol, mas'uliyatli va ijtimoiy jihatdan faol fuqarolarning shakllanishiga olib keladi. Natijada, jamiyatda jinoyatchilik darajasi pasayadi, sog'liqni saqlash xizmatlariga bo'lgan ehtiyoj kamayadi, ijtimoiy integratsiya kuchayadi va umumiy farovonlik oshadi. Maktabgacha ta'lim tizimining rivojlanishi, shuningdek, malakali kadrlar tayyorlash tizimining uzluksizligini ta'minlaydi, bu esa mamlakatning raqobatbardoshligini oshirish, innovatsion iqtisodiyotni qurish va global miqyosda o'z o'rnini mustahkamlash uchun muhim shart hisoblanadi. Ushbu investitsiyalar inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, har qanday davlatning barqaror va uzoq muddatli taraqqiyoti uchun asosiy omil hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish so'nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi, bu esa Prezidentning tegishli farmon va qarorlari, xususan, "Maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish strategiyasi" (PQ–4312-son qarori, 2019) va "Maktabgacha ta’lim to‘g‘risidagi qonuni" (2023) kabi huquqiy asoslarda o'z aksini topgan. Keng ko'lamli islohotlar natijasida maktabgacha ta'lim bilan qamrov sezilarli darajada oshdi va hozirgi kunda 78 foizni tashkil etmoqda [4]. Biroq, 2030-yilgacha bu ko'rsatkichni 100 foizga yetkazishdek ulkan maqsad qo'yilgan [3], bu esa tizimni yanada takomillashtirish va qamrovni kengaytirish bo'yicha jadal ishlarni talab qiladi. Ushbu maqsadga

erishish uchun bir qator strategik chora-tadbirlar ishlab chiqilgan va izchil amalga oshirilmoqda.

Islohotlarning asosiy yo'nalishlaridan biri bir yillik majburiy maktabga tayyorlov guruhlarini umumiy o'rta ta'limning dastlabki bosqichi sifatida joriy etishdir [3, 5]. Bu guruhlar bolalarni maktabga sifatli tayyorlashni ta'minlashga qaratilgan bo'lib, ularning kognitiv, ijtimoiy-hissiy va jismoniy tayyorgarligini oshirishga xizmat qiladi. 2027-2028 o'quv yilidan boshlab ushbu tayyorlovdan o'tgan bolalarga davlat namunasidagi elektron sertifikat berilishi va bu ma'lumot shahodatnomada qayd etilishi belgilangan [3, 5]. Ushbu chora-tadbirlar bolalarning maktabga tayyorgarlik darajasini standartlashtirish, ta'lim sifatini oshirish va maktabga o'tish jarayonini tizimlashtirishga xizmat qiladi. Bu, shuningdek, ota-onalar uchun ham bolalarining maktabga tayyorgarligi haqida aniq ma'lumot olish imkoniyatini yaratadi.

Shuningdek, maktabgacha ta'limda "o'yinga asoslangan ta'lim" modelini joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda [1, 5]. Bu yondashuv bolalarning tabiiy qiziqishlari, yosh xususiyatlari va rivojlanish bosqichlarini hisobga olgan holda, o'rganish jarayonini yanada samarali, qiziqarli va bolalar uchun jozibador qilishga qaratilgan. O'yin orqali bolalar yangi bilimlarni o'zlashtiradi, ko'nikmalarni rivojlantiradi va ijtimoiy rollarni o'rganadi. "Yangi avlod" maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarmog'ini shakllantirish [4, 5] va Bolalarni rivojlantirish innovatsion markazlarini tashkil etish ham muhim qadamlardan hisoblanadi. Bu markazlarda robototexnika, ilk algoritmlash, ijod, fan va matematika kabi yo'nalishlarda tematik o'yingohlar tashkil etilib, bolalarning ijodiy, innovatsion va analitik qobiliyatlari rivojlantiriladi [5]. Bu esa ularni kelajakdagi texnologik taraqqiyotga tayyorlashga xizmat qiladi. Pedagoglarga 20 foiz miqdorida ustama to'lanishi esa kadrlar salohiyatini oshirishga, ularning motivatsiyasini kuchaytirishga va sohada malakali mutaxassislarni jalb qilishga xizmat qiladi [4].

Qamrovni oshirish maqsadida nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarini qo'llab-quvvatlashga ham katta e'tibor berilmoqda. Maktabgacha ta'lim qamrovi 80 foizdan past bo'lgan hududlarda nodavlat ta'lim tashkilotlari uchun 30 yil muddatga ijara to'lovlaridan ozod qilish, 5 milliard so'mgacha imtiyozli kreditlar, 3 yil davomida ish haqi xarajatlarini qoplash va 50 foiz miqdorida subsidiya ajratish kabi imtiyozlar joriy etilmoqda [3, 4]. Bu chora-tadbirlar xususiy sektorni rivojlantirish, raqobat muhitini yaratish va aholining maktabgacha ta'lim xizmatlariga bo'lgan ehtiyojini qondirishga qaratilgan. Shuningdek, Ilk rivojlanish markazlari va olis hududlarda "Aqlvoy" mobil guruhlari kabi muqobil shakllar ham joriy etilgan bo'lib, ular qamrovni yanada kengaytirishga va chekka hududlardagi bolalarning ham maktabgacha ta'limdan bahramand bo'lishini ta'minlashga xizmat qiladi [3]. Bu yondashuvlar maktabgacha ta'lim xizmatlarining geografik va ijtimoiy jihatdan qulayligini oshirishga qaratilgan.

Kadrlar salohiyatini oshirish ham islohotlarning muhim yo'nalishlaridan biridir. Pedagogika oliy ta'lim dasturlari xalqaro tajribaga moslashtirilmoqda, o'rta maxsus ma'lumotli pedagoglar uchun "5+1" dual ta'lim tizimi yo'lga qo'yilmoqda [4]. Bu esa maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat yuritayotgan tarbiyachilarning kasbiy kompetentligini oshirishga, ularning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni egallashiga va ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi [11]. Tarbiyachilarning malakasini oshirish, ularga doimiy metodik yordam ko'rsatish va kasbiy rivojlanishlari uchun sharoit yaratish tizimning barqaror ishlashi uchun muhim ahamiyatga ega. Umumiy olganda, O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishga qaratilgan ushbu kompleks yondashuv bolalarning har tomonlama

rivojlanishini ta'minlash, ularni maktabga sifatli tayyorlash va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga hissa qo'shishga qaratilgan strategik ahamiyatga ega bo'lib, mamlakatning kelajakdagi inson kapitalini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot maktabgacha ta’limning bolaning intellektual, ijtimoiy-hissiy va jismoniy rivojlanishidagi hal qiluvchi rolini tasdiqladi. O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar, jumladan, o‘yinga asoslangan ta’lim, bir yillik majburiy tayyorlov guruhlari va "Yangi avlod" tashkilotlari orqali bolalarning maktabga sifatli tayyorlanishi ta’minlanmoqda. Maktabgacha ta’limga kiritilgan sarmoya jamiyatning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga bevosita hissa qo‘shadi. Kelajakda to‘liq qamrovga erishish, pedagog kadrlar salohiyatini doimiy oshirish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish va nodavlat sektorini rag‘batlantirish orqali tizim samaradorligini yanada oshirish tavsiya etiladi. Bu chora-tadbirlar har bir bolaning salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Jo‘rayeva, M.** Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida innovatsion va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
2. **Xolmatova, D.** Bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2022.
3. **Qodirova, F., Toshpo‘latova, Sh., Kayumova, N., A’zamova, M.** Maktabgacha pedagogika va STEAM texnologiyalari asoslari. – Toshkent: Tafakkur bo‘stoni, 2021.
4. **Piaget, J.** The Psychology of Intelligence. – London: Routledge, 2001. (Erta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash, xotira va kognitiv funksiyalar shakllanishi tadqiqoti).
5. **Raximova, X.** Maktabgacha ta’lim tizimida inklyuziv ta’lim muhitini yaratish va alohida ehtiyojli bolalar integratsiyasi. // "Zamonaviy ta’lim" jurnali, 2022. – №6. – B. 34–40.
6. **Karimova, V.** Maktabgacha ta’lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda dual ta’lim tizimining ahamiyati. // "Pedagogik mahorat" jurnali, 2024. – №2. – B. 18–23.
7. **Norboyeva, S.** Maktabgacha yoshdagi bolalarga ekologik tarbiya berishning zamonaviy shakllari. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2020.
8. **Babayeva, D. R.** Nutq o‘stirish nazariyasi va metodikasi (didaktik o‘yinlar asosida). – Toshkent: Barkamol fayz media, 2018.